

Aan burgemeester en wethouders

Zaaknummer	4310303	Portefeuillehouder(s)	Mark Lauriks
Programmamanager/ leidinggevende	Dennis Janssen		
Ambtenaar	Wemke Flim	Vertrouwelijk	Nee
Telefoonnummer	06 5019 4059	Datum in college	10 september 2024
		Datum fataal	Nee

Onderwerp: Compensatie alleenverdieners

Kernboodschap

Gemeente Arnhem gaat huishoudens compenseren die door verkeerd uitgekapt Rijksoverheidsbeleid onder het bestaansminimum uitkomen. Voor een groep alleenverdienershuishoudens kan een samenloop van het landelijk systeem van belastingheffing, sociale zekerheid en toeslagen zo nadelig uitpakken dat zij onder het bestaansminimum uitkomen. Het Rijk heeft dit erkend maar kan dit voorlopig niet zelf oplossen. Het Rijk roept daarom gemeenten op om deze huishoudens proactief te benaderen en hen te helpen via de bijzondere bijstand compensatie aan te vragen. We gaan daar gehoor aan geven.

Voorstel

1. Te starten met de proactieve benadering van Arnhemse huishoudens die door een samenloop van het landelijk systeem van belastingheffing, toeslagen en sociale zekerheid onder het bestaansminimum zijn uitgekomen en deze huishoudens te compenseren via de individuele bijzondere bijstand. De compensatie vindt plaats met terugwerkende kracht naar 2017.
2. De kosten te dekken met de daarvoor bestemde middelen uit de septembercirculaire die bedoeld zijn voor de jaren 2022-2024. Daarnaast een lobby in te zetten voor snelle toekenning van voldoende aanvullende middelen voor de jaren 2017-2022.
3. Als door een beoordelingsfout van de gemeente te veel compensatie plaats vindt, dit niet terug te vorderen.
4. De raad daarover te informeren met bijgevoegde raadsbrief.

Inleiding

In 2016 werd bekend dat een samenloop van het landelijk systeem van belastingheffing, sociale zekerheid en toeslagen voor een groep alleenverdienershuishoudens nadelig uitpakt waardoor zij toeslagen mislopen. Als gevolg hiervan hebben zij een lager besteedbaar inkomen dan een vergelijkbaar huishouden met een volledige bijstandsuitkering en ligt dit inkomen onder dit bestaansminimum (bijstandsnorm en maximale toeslagen).

Op 27 september 2022 oordeelde de Centrale Raad van Beroep (CRvB) dat de gemeente een echtpaar met terugwerkende kracht compensatie moest geven voor het niet-ontvangen van de maximale toeslagen. Het echtpaar was in beroep gegaan nadat de gemeente de aanvraag van (bijzondere) bijstand hiervoor had afgewezen. Naar aanleiding van deze uitspraak is gezocht naar een oplossing voor deze alleenverdienersproblematiek. Die oplossing is op Prinsjesdag 2023 aangekondigd. Voor 2024-2027 wordt een tijdelijke overbruggingsregeling ingevoerd. Vanaf 2028 wordt het probleem opgelost via de inkomstenbelasting.

De getroffen huishoudens moeten echter ook op korte termijn al zo goed mogelijk worden geholpen. Hiertoe heeft de Tweede Kamer ook opgeroepen (moties Palland en Warmerdam). Het Rijk roept daarom gemeenten op om deze huishoudens pro-actie te benaderen en te compenseren via de Individuele bijzondere bijstand.

Beoogd effect

Arnhemse huishoudens die door een samenloop van het landelijk systeem van belastingheffing, sociale zekerheid en toeslagen onbedoeld onder het bestaansminimum zijn gekomen zo snel mogelijk en met terugwerkende kracht zijn gecompenseerd om de nadelige effecten zo kort mogelijk te laten duren.

Argumenten

- 1.1 *Alle Arnhemse huishoudens hebben recht op het bestaansminimum.*
De periode dat dit minimum niet behaald wordt moet zo kort mogelijk duren om serieuze problematiek bij deze huishoudens te voorkomen.
- 1.2 *Daarmee voldoen we aan de oproep van het Rijk.*
- 1.3 *De wettelijke grondslagen daarvoor zijn door het Rijk aangegeven en worden verwerkt in een DPIA.*
- 2.1 *Er wordt als voorlopig budget € 346.000 beschikbaar gesteld door het Rijk.* Dit is voor compensatie van de periode 2022-2024. Over de middelen voor de daarvoor liggende periode moet het Rijk nog besluiten. Juridisch kunnen we echter de compensatie over eerdere jaren niet weigeren als een huishouden daarvoor in aanmerking komt. Vanuit inwonersperspectief en bedrijfsvoeringsperspectief is het ook te adviseren om elk huishouden in één keer het volledige compensatiebedrag toe te kennen. Daarom compenseren we elk huishouden volledig en zetten we een lobby in om de overige compensatiegelden zo snel mogelijk te verkrijgen.

- 3.1 *Als een fout van de gemeente leidt tot een te hoge uitkering vorderen we dit niet terug omdat we een betrouwbare overheid willen zijn.*
Een inwoner mag ervanuit gaan dat het geld dat hij van ons ontvangt ook mag houden.

Kanttekeningen en risico's

- 1.1 *Het betreft een doelgroep die alleen kan worden geïdentificeerd met een redelijke mate van 'waarschijnlijkheid'.*
Dat betekent dat we ook inwoners gaan benaderen die na onderzoek wellicht toch niet voor compensatie in aanmerking komen. Dit kan afbreuk doen aan het vertrouwen in de overheid. We beperken dit risico zo goed mogelijk door een goede screening voordat we inwoners benaderen en een goede mondelinge uitleg aan de inwoner die we benaderen.
- 1.2 *We gebruiken gegevens van inwoners uit onze eigen administratie naast lijstwerk dat vanuit de Rijksoverheid wordt verstrekt via het Inlichtingenbureau om inwoners proactief te kunnen benaderen.*
Dit betekent dat we gegevens verwerken van inwoners, ook al voordat een aanvraag in is gediend door de inwoner. Privacy risico's worden geminimaliseerd doordat een DPIA wordt opgesteld en een specifieke privacyverklaring voor dit proces.
- 2 *We kunnen niet met zekerheid vaststellen wat de omvang van het benodigde compensatiebedrag is.*
De hoogte van de bedragen per huishouden kan variëren en het aantal huishoudens dat gecompenseerd moet worden is ook nog niet definitief vast te stellen. Vanuit het Rijk is bij de septembercirculaire aan Arnhem € 346.000 beschikbaar gesteld als voorlopig budget voor het benaderen van de doelgroep en de compensatie over 2022-2024. We compenseren echter tot 2017. Er zijn dus financiële risico's. Dit wordt beperkt doordat het Rijk heeft toegezegd de middelen eventueel aan te vullen bij de twee volgende circularies. Daarnaast zetten we actief in op een lobby om de gelden ook zo spoedig mogelijk te ontvangen.
- 3 *Omdat de beoordeling van de compensatie met een vier-ogen principe is ingericht achten we het risico op fouten bij de uitbetaling gering.*

Financiën

In de septembercirculaire is een voorlopig budget van € 346.000 toegezegd voor deze compensatie van Arnhemse huishoudens over 2022-2024. Naar verwachting gaat het om 200-300 Arnhemse huishoudens die (in het uiterste geval) tot 2017 gecompenseerd moeten worden. Het Rijk heeft toegezegd later te besluiten over aanvullende middelen voor die eerdere periode en als de middelen onvoldoende blijken. Dit wordt duidelijk bij twee volgende circularies. We monitoren de aantallen huishoudens die het betreft en de uitputting van het budget gedurende het project. Mocht de dekking onvoldoende blijken dan melden we dit bij de Turap.

Uitvoering

De inwoners benadering en compensatie wordt uitgevoerd in samenwerking tussen professionals van cluster W&I van gemeente Arnhem en de raadsleden van Goed Geregeld Arnhem (Rijnstad).

Communicatie

Inwoners die het betreft worden gericht benaderd, telefonisch en of via een brief. Inwoners die zelf denken dat ze tot de doelgroep behoren kunnen telefonisch contact opnemen om hun toeslagen te laten herberekenen. Daarbij kunnen zij eveneens ondersteuning krijgen.

Bijlagen

Stukken voor college

- Raadsbrief 'compensatie alleenverdienersproblematiek'